

Finansal Fair Play'e Kapsamlı Bir Bakış: Uluslararası Literatür Üzerine Derleme

Ramazan Arslanboğa¹

Muhammed Özkan Turhan²

Özet

Araştırmada amaç FFP'nin finansal sürdürülebilirliği, hukuki etkileri, FFP'nin mali denge üzerindeki sonuçları ve dijitalleşme ile ilişkisi gibi çeşitli kulüplerin finansal yönetimiyle nasıl bir değişime girdiğini inceleyip göstermeye çalışmaktadır. Ayrıca Finansal Fair Play (FFP) düzenlemelerinin kulüpler üzerindeki etkileri, literatürdeki mevcut bulgularla analiz edilmiştir. Araştırma kriterleri olarak, yalnızca hakemli dergilerde yayımlanmış makaleler ve akademik olarak güvenilir kaynaklar kaydedilmiştir. Hem uluslararası hem de ulusal literatür taranarak, Türk futbolunun FFP'ye uyumu ve UEFA'nın düzenlemelerinin kulüpler üzerindeki etkileriyle ilgili çalışmalar derlenmiş ve çoğunlukla 2016 yılı ve sonrasında yayınlanan güncel çalışmalara yer verilmiştir. Anahtar kelime olarak ise “Finansal Fair Play”, “Türk futbolu ve mali düzenlemeler”, “TFF ve UEFA uyumu”, “sportif başarı ve finansal sürdürülebilirlik”, “UEFA kuralları”, “futbolda finansal sürdürülebilirlik”, “Avrupa futbolunda rekabetçi denge” kullanılmıştır. Sonuç olarak, FFP, kulüplerin finansal sürdürülebilirliğini sağlamak amacıyla güçlü bir araç olarak ortaya çıksa da mevcut literatür, bu düzenlemenin bazı rekabetçi eşitsizliklere yol açtığını göstermektedir. Avrupa'daki kulüplerin finansal yapılarındaki iyileşmeleri incelediğimiz çalışmalarda, FFP'nin büyük kulüplere mali güçlerini pekiştirme fırsatı sunduğu görülmektedir. Küçük kulüplerin bu kurallara uyum sağlamada zorlandığını ve bunun sonucunda büyük kulüplerin ekonomik avantajlarının daha da arttığı göze çarpmaktadır. FFP'nin kulüplerin sportif başarıları üzerinde doğrudan bir etkisi olmadığını, ancak kulüplerin finansal istikrarlarını sağlayarak uzun vadede dolaylı yoldan sportif başarıyı etkileyebileceğini göstermektedir.

1 Öğr. Gör. Dr. - Bingöl Üniversitesi- Spor Bilimleri Fakültesi- rarslanboga@bingol.edu.tr- <https://orcid.org/0000-0002-9212-1912>

2 Arş. Gör. Dr. -Muş Alparslan Üniversitesi- Spor Bilimleri Fakültesi- muhammed.turhan@alparslan.edu.tr-, <https://orcid.org/0000-0002-1671-0029>

1.GİRİŞ

UEFA tarafından 2009 yılında duyurulan, ilk uygulamalar ise 2011–2012 sezonunda uygulamaya konan Finansal Fair Play (FFP) düzenlemeleri, futbol kulüplerinin mali sürdürülebilirliğini sağlamak, rekabet bağlantıları ve kulüplerin aşırı borçlanmalarını engellemek amacıyla hayata geçirilmiştir. FFP'nin temel hedefi, kulüplerin gelir ve harcamalarındaki dengesizliklerin ortadan kaldırılması, borç yüklerini azaltmak ve uzun vadeli ekonomik sürdürülebilirliklerini sağlamaktır (UEFA, 2020). Bu düzenlemeler, büyük kulübün mali kazançlarını arttırırken, aynı zamanda futbol ekonomisinin daha şeffaf ve disiplinli bir şekilde elde edilmesini sağlamayı hedeflemektedir (Szymanski, 2014). Bununla birlikte, FFP'nin küçük kulüpler için bir araya getirdiği zorluklar ve büyük kulüplerin örgütlenme yöntemlerini, bazı eleştirilere yol açtığı görülmektedir. FFP'nin futbol kulüplerinin finansal yapıları, transfer politikaları ve genel ekonomik dengeler üzerindeki etkiler son yıllarda yapılan incelemelerle daha detaylı bir şekilde ortaya çıktı.

Türk futbolunda ise Türkiye Futbol Federasyonu (TFF), 2011 yılında FFP'nin kendi yerel düzenlemeleriyle uyumlu hale getirilmesi için uygulamalara başladı. TFF'nin 2019 yılı raporuna göre, Türk kulüplerinin FFP'ye uyum sağlama süreci, kulübün mali sürdürülebilirliğini sağlamak açısından önemli bir adım oldu (TFF, 2019). Ancak, büyük kulüplerin mali birliklerinin daha da pekiştiği ve küçük kulüplerin bu kurallara uyum sağlamada zorlandığı konusunda eleştiriler zaman zaman gündeme gelemeye başladı (Aktaş ve Mutlu, 2016; Teker ve Gök, 2021). TFF'nin bu düzenlemelerle kulüplerin ekonomik denetimlerini daha sıkı bir şekilde uygulama hedeflemesine rağmen, bu sistemin Türk futbolundaki kullanılabilir yapısını nasıl şekillendirdiği hala bilinmemektedir. Küçük kulüplerin mali yapılarını ayırmakta zorlandığı, büyük kulüplerin ise bu kuralları lehlerine çevirdiği görülmektedir (Çalkaya, 2018; Horozoğlu, 2024).

Uluslararası literatürde, FFP'nin futbol kulüpleri üzerindeki etkileri geniş bir şekilde ele alınmıştır. Ramchandani ve ark. (2023), FFP'nin kulüplerinin mali durumlarını iyileştirmenin yanında bazı konularda dengeyi bozduğunu ve büyük çoğunlukla büyük kulüplerin programlarını desteklediğini vurgulamaktadır. FFP'nin etkileri, sadece kulübün finansal yapılarıyla sınırlı kalmamış, aynı zamanda futbolun dijitalleşmesi ve dijital gelirin gelişmesiyle de güçlenmiştir (Türkeli ve Yenel, 2023). Özellikle büyük kulüpler, dijitalleşme sayesinde yeni gelir modellerine yönelmiş ve bu süreçte FFP düzenlemelerine uyum sağlayarak mali yapılarını daha da güçlendirmiştir (UEFA, 2020). Ancak bu dijital gelirlerin küçük kulüpler için bölünmesi, dengesizliğin artması yol açmıştır (Szymanski, 2014).

FFP'nin finansal sürdürülebilirlik performansını iyileştirmesine karşın, makul olup olmadığı hala tartışılmaktadır. FFP'nin daha adil ve etkili bir şekilde uygulanabilmesi için literatürde reform önerisi gündeme gelmiştir (Karathanos, 2023). UEFA ve TFF'nin mali düzenlemeleri arasındaki farklar ve bu düzenlemelerin kulüp performansı üzerindeki etkileri de yerel ve uluslararası literatürde geniş bir şekilde tartışılmaktadır.

Bu derleme çalışması, FFP'nin finansal sürdürülebilirliği, hukuki etkileri, FFP'nin mali denge üzerindeki sonuçları ve dijitalleşme ile ilişkisi gibi çeşitli kulüplerin finansal yönetimiyle nasıl bir değişime girdiğini inceleyip göstermeye çalışmaktadır. FFP'nin kulübünün uzun vadeli sürdürülebilirliğine katkı sağlamakla birlikte, kullanımı daha adil ve etkili hale getirmek için önerilen reformlar literatürdeki tartışmaları derinleştirmektedir.

2. TEORİK ÇERÇEVE VE LİTERATÜR TARAMASI

2.1.FFP'nin Teorik Temelleri ve Uygulama Yöntemleri

Finansal Fair Play (FFP), UEFA tarafından futbol kulüplerinin finansal sürdürülebilirliğini sağlamak amacıyla başlatılan bir dizi düzenlemelerdir. FFP'nin teorik temeli, ekonomik sürdürülebilirlik ve rekabetçi denge sağlama amacına dayanır. Bu düzenleme, kulüplerin aşırı borçlanmalarını engellemek ve kulüplerin mali yapılarının iyileşmesini sağlamak amacıyla ortaya çıkmıştır (UEFA, 2020). FFP, kulüpleri finansal açıdan denetleyerek, kulüp harcamalarının kulüp gelirleriyle orantılı olmasını sağlamak ve bununla birlikte kulüplerin mali sürdürülebilirliğini garanti altına almak için geliştirilmiştir.

Bu teorik yapının öncelikli hedefi, kulüplerin gelir-gider dengesini koruyarak, futbol ekonomisinin uzun vadede sağlıklı bir yapıya kavuşmasını sağlamaktır. Kulüplerin ekonomik açıdan denetlenmesi, sadece büyük kulüplerin mali sürdürülebilirliklerini değil, aynı zamanda küçük kulüplerin de doğru finansal yönetim ve disiplinle uzun vadede sağlıklı büyümelerini sağlamayı hedefler. Ancak, FFP kuralları büyük kulüpleri mali açıdan avantajlı bir konumda tutarken, küçük kulüpler için bu kurallara uyum sağlamak zor olmaktadır (Szymanski, 2014).

FFP'nin uygulama yöntemleri ise oldukça geniş kapsamlıdır. UEFA, kulüplerin finansal raporlarını denetleyerek, kulüplerin borç seviyelerini kontrol altında tutmalarını ve finansal gelirlerinin harcamalarıyla uyumlu hale getirilmesini sağlar. UEFA, bu kurallar çerçevesinde kulüplerin harcamalarına sınır koyar, aşırı harcama yapan kulüpleri cezalandırır ve transfer yasağı gibi yaptırımlar uygular. Bu bağlamda, kulüplerin finansal

sağlıklarını korumaları ve dengeli bir şekilde büyümeleri teşvik edilir (UEFA, 2020).

2.2. FFP ve Finansal Sürdürülebilirlik Üzerindeki Etkiler

FFP'nin finansal sürdürülebilirlik üzerindeki etkileri, özellikle kulüplerin borç seviyeleri ve gelir-gider dengeleri üzerinden yoğun bir şekilde tartışılmaktadır. FFP, kulüplerin finansal yapılarını denetleyerek, kulüplerin borçlanmalarını kontrol altına almayı amaçlar. Birçok çalışma, FFP'nin büyük kulüplerin mali yapılarındaki avantajları pekiştirdiğini, ancak küçük kulüplerin bu kurallara uyum sağlamakta zorlandığını vurgulamaktadır. Borsa İstanbul'da işlem gören futbol kulüpleri üzerine yapılan bir çalışmada, FFP kurallarına uyum sağlayan kulüplerin finansal durumlarında iyileşmeler gözlemlenmiştir (Demirci, 2017). Ancak, bu düzenlemenin küçük kulüplere olan etkisi daha karmaşıktır.

Büyük kulüplerin finansal avantajları FFP sayesinde daha da pekişirken, küçük kulüplerin gelir kaynaklarının kısıtlı olması ve daha düşük sponsorluk anlaşmalarına sahip olmaları, FFP kurallarına uyum sağlamakta zorluk yaşamalarına neden olmaktadır. Küçük kulüplerin daha sınırlı gelir kaynakları ve borçluluk seviyeleri nedeniyle, FFP kuralları onların daha güçlü kulüplerle rekabet etmelerini zorlaştırmaktadır. Ayrıca, FFP'nin uygulamaları sonucunda büyük kulüplerin medya gelirleri ve dijital gelirleri gibi yeni finansal kaynakları daha etkin kullanarak rekabet avantajı sağlamaları küçük kulüplerin rekabet şansını daha da azaltmaktadır (Ramchandani ve ark., 2023).

Bu durum, FFP'nin rekabetçi dengeyi sağlamada ne kadar etkili olduğu ve küçük kulüpleri nasıl etkilediği üzerine önemli soruları gündeme getirmektedir. Küçük kulüplerin finansal sürdürülebilirliklerini sağlama konusunda daha fazla desteğe ihtiyaç duydukları, ancak FFP kurallarının onların ekonomik yapılarındaki eşitsizlikleri derinleştirdiği sonucuna varılmaktadır.

2.3.FFP'nin Küçük Kulüpler Üzerindeki Etkisi

FFP'nin küçük kulüpler üzerindeki etkisi, tartışmalı bir konu olmaya devam etmektedir. FFP, büyük kulüplerin daha güçlü finansal yapıları ile küçük kulüpler arasındaki mali eşitsizliği daha da derinleştirebilir. Küçük kulüpler, büyük kulüplerle rekabet edebilmek için gerekli olan sponsorluk anlaşmaları ve medya gelirleri açısından dezavantajlı durumdadırlar. Bunun yanı sıra, küçük kulüplerin, büyük kulüplerin sahip olduğu dijital gelir modelleri ve yeni gelir kaynaklarına erişim olanakları daha sınırlıdır. Bu da

onların FFP kurallarına uyum sağlamasını zorlaştıran bir faktördür (Caglio ve ark., 2023).

TFF, Türk kulüplerinin FFP kurallarına uyum süreçlerini denetlerken, küçük kulüplerin bu kurallara uyum sağlamada karşılaştıkları zorlukları göz önünde bulundurarak, finansal destek ve stratejik planlama gibi önlemlerle bu kulüplere yardımcı olmaya çalışmaktadır. Ancak, küçük kulüplerin mali yapıları, büyük kulüplerin güçlü finansal kaynakları ile kıyaslandığında, FFP kuralları onların rekabet etme şansını daha da zorlaştırmaktadır. FFP'nin küçük kulüpler üzerindeki bu olumsuz etkileri, dijitalleşmenin ve medya gelirlerinin büyük kulüplere daha fazla avantaj sağladığı günümüzde daha belirgin hale gelmiştir (Türkeli ve Yenel, 2023).

2.4.Sonuçlar ve Reform Önerileri

Finansal Fair Play (FFP), kulüplerin finansal sürdürülebilirliğini sağlamayı başarsa da, özellikle büyük kulüplerin mali avantajlarını pekiştiren bir düzenleme olarak eleştirilmektedir. Bu düzenleme, küçük kulüplerin rekabet şansını olumsuz yönde etkilemiş, onların finansal sürdürülebilirliklerini sağlamak adına daha fazla zorluk yaşamalarına neden olmuştur. Literatürde, FFP'nin daha adil bir şekilde uygulanabilmesi için reform önerileri sıklıkla gündeme gelmektedir (Szymanski, 2014). Büyük kulüplerin güçlü finansal yapıları, FFP uygulamalarının onları daha avantajlı bir duruma getirmesine neden olmuştur. Bunun da, küçük kulüplerin FFP'ye uyum sağlamakta karşılaştıkları güçlükleri daha belirgin hale getirdiğini göstermektedir.

FFP'nin mevcut yapısının, büyük kulüpleri daha güçlü hale getirdiği ve küçük kulüplerin finansal eşitsizliklerle mücadele etmekte zorlandığı gerçeği, literatürde birçok çalışmanın üzerinde durduğu bir konu olmuştur. Bu bağlamda, kulüplerin daha eşit şartlarda yarışabilmesi için FFP'nin reform edilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Dijital gelirlerin ve medya haklarının büyük kulüplerin lehine işlediği göz önünde bulundurulduğunda, küçük kulüplere yönelik destekleyici tedbirlerin artırılması gerektiği ifade edilmektedir (Türkeli ve Yenel, 2023).

TFF, Türkiye'deki kulüplerin FFP kurallarına uyum sağlaması adına çeşitli yerel düzenlemeler getirmiştir. Ancak, küçük kulüplerin mali yapılarını iyileştirme konusunda yaşadıkları zorluklar devam etmektedir. Bu nedenle, TFF'nin, küçük kulüpleri desteklemek için finansal destek programları geliştirmesi ve daha esnek bir uygulama süreci oluşturması gerektiği önerilmektedir. FFP'nin daha adil ve etkili bir şekilde uygulanabilmesi, kulüplerin uzun vadeli sürdürülebilir büyümelerini ve futbolun genel

ekonomik yapısının sağlıklı bir şekilde gelişmesini sağlamak adına kritik bir önem taşımaktadır (TFF, 2019).

FFP'nin gelecekteki uygulamaları, kulüpler arasındaki rekabet dengesizliğini gidermek ve küçük kulüplerin finansal sürdürülebilirliğini sağlamak adına daha esnek ve reform odaklı bir yaklaşımla şekillendirilecektir. Büyük kulüplerin finansal avantajlarını dengeleyecek yeni düzenlemeler, futbolun küresel yapısında daha adil ve rekabetçi bir ortam yaratılmasına olanak tanıyacaktır (Ramchandani ve ark., 2023).

3.METODOLOJİK ÇERÇEVE

3.1. Araştırma Kriterleri

Bu derleme çalışması, Finansal Fair Play (FFP) düzenlemelerinin finansal sürdürülebilirliği, sportif başarı ve finansal dengeler üzerinde mevcut olan literatürü kapsamaktadır. Araştırma kapsamında, yalnızca hakemli dergilerde yayımlanmış makaleler ve akademik olarak güvenilir kaynaklar kaydedildi. Hem uluslararası hem de ulusal literatür taranarak, Türk futbolunun FFP'ye uyumu ve UEFA'nın düzenlemelerinin kulüpler üzerindeki etkileriyle ilgili çalışmalar derlendi. Ayrıca, çoğunlukla 2016 yılı ve sonrasında yayınlanan güncel çalışmalara yer verilmiştir.

3.2. Veri Tabanları

Bu derlemede aşağıdaki veri tabanları ve kaynakları kullanılmıştır:

Dergipark ve Google Akademik: Türkçe akademik literatür için kullanılmış, özellikle Türkiye'de FFP ile ilgili kullanıma erişim sağlanmıştır. Google Scholar ve ResearchGate: FFP'nin uluslararası düzeyde ele alan akademik çalışmalarda ulaşılmada tercih edilmiştir. UEFA Resmi Yayınlarıyla İlgili Çalışmalara değinilmiştir. Türkiye Futbol Federasyonu (TFF): TFF'nin web sitesinde yer alan FFP düzenlemelerine ilişkin açıklamalar bakılmıştır. Bu veri tabanları, programların geniş bir literatür kapsamını sunmasını sağlamlaştırmayı ve güncelliğini artırmıştır.

3.3. Anahtar Kelimeler

Toplanan veriler, içerik analizi yöntemiyle ayrılır. Literatürdeki çalışmalar, FFP'nin finansal sürdürülebilirliği, sportif başarı ve hukuki boyutlar üzerindeki ilişkiler temel olarak sınıflandırılmıştır. Bu analiz yöntemi, FFP'nin hem Türk futbolu hem de uluslararası kulüpler üzerinde mevcut durumunu incelememize olanak sağlamaktadır. Elde edilen sonuçlar geleneksel bir biçimde sunulmuştur.

3.4. Çalışmanın Sınırlıkları

Bu çalışma yalnızca akademik literatür ve hakemli dergi makalelerine odaklanmıştır. UEFA ve TFF'nin genel açıklamaları ve düzenlemelerine ilişkin bilgiler kullanılmış, ancak bireysel kulüplerin mali raporları ya da saha içi performans analizleri kapsam dışında bırakılmıştır. Ayrıca, 2016 sonrasında literatürün görünürlüğü, güncelliğini korumasını sağlamış ancak daha eski kaynaklara sınırlı erişime neden olmuştur.

4. ANALİZ VE BULGULAR

Bu derleme çalışmasında, Finansal Fair Play (FFP) düzenlemelerinin kulüpler üzerindeki etkileri, literatürdeki mevcut bulgularla analiz edilmiştir. FFP, kulüplerin finansal sürdürülebilirliklerini sağlamaya yönelik olarak, kulüplerin gelir-gider dengeleri ve borç yönetimlerini düzenlemeyi hedefleyen bir mekanizma olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca, sportif başarılar ve rekabetçi denge gibi unsurların FFP uygulamaları tarafından nasıl etkilendiği de literatür taramasıyla ortaya konmuştur.

4.1. FFP ve Kulüp Finansalları Üzerindeki Etkiler

FFP'nin kulüp finansalları üzerindeki etkisi, kulüplerin borçlarını ve gelir-gider dengesini denetleme amacına hizmet etmektedir. Demirci (2017) Türkiye'deki dört büyük kulübün FFP'ye uyum düzeyini incelediği çalışmasında, büyük kulüplerin finansal yapılarını iyileştirerek, borçlanmalarını azaltmalarına rağmen küçük kulüplerin aynı düzeyde başarı gösteremediklerini belirtmiştir. Demirci (2017) ise, Borsa İstanbul'da işlem gören futbol kulüpleri üzerine yaptığı karşılaştırmalı analizde, FFP kurallarına uyum sağlayan kulüplerin finansal sağlıklarında iyileşmeler gözlemlendiğini ifade etmiştir. Ancak, yine de büyük kulüplerin bu düzenlemelerden daha fazla fayda sağladığı ortaya çıkmıştır. Bu bulgular, FFP'nin kulüp finansalları üzerinde genel olarak olumlu bir etki yarattığını, ancak küçük kulüplerin bu süreçte daha fazla zorlukla karşılaştıklarını göstermektedir.

4.2. Sportif Başarı Üzerindeki Etkiler

FFP'nin sportif başarıya etkileri, literatürde farklı açılardan tartışılmaktadır. Aktaş ve Mutlu (2016), FFP'nin kulüplerin sportif başarılarını doğrudan etkilemediğini, bunun yerine kulüplerin finansal sürdürülebilirliklerini sağlama konusunda önemli bir araç sunduğunu savunmuşlardır. Teker ve Gök (2021) ise benzer şekilde, FFP'nin sportif başarıyı artırmaya yönelik doğrudan bir etkisi olmadığını belirtmiş, kulüplerin daha çok finansal stratejilere odaklandığını ifade etmişlerdir. Ancak, FFP'nin kulüplerin

finansal sağlıklarını iyileştirmesine katkı sağlaması nedeniyle uzun vadede sportif başarıların dolaylı bir şekilde iyileşebileceği düşünülmektedir.

Szymanski (2014), FFP'nin kulüpleri finansal olarak denetlerken, sportif başarıları artırma konusunda yetersiz kaldığını, çünkü kulüplerin oyuncu transferlerine ve altyapı yatırımlarına yatırım yapmalarını kısıtladığını ifade etmiştir. Ramchandani ve arkadaşları (2023), FFP'nin kulüplerin rekabetçi dengesini etkileyerek, büyük kulüplerin daha avantajlı hale geldiğini, küçük kulüplerin ise bu kurallar nedeniyle sportif başarılarını olumsuz etkileyebileceğini belirtmişlerdir.

4.3. FFP'nin Küçük Kulüpler Üzerindeki Etkisi

FFP'nin küçük kulüpler üzerindeki etkisi, özellikle finansal kaynakları sınırlı olan kulüplerin zorluklar yaşamasına yol açmaktadır. UEFA (2020), küçük kulüplerin finansal olarak büyük kulüplere yetişmekte zorlandığını ve FFP kurallarına uyum sağlamakta büyük kulüplerle eşit rekabet ortamı yaratmakta zorlandıklarını belirtmiştir. Küçük kulüplerin daha düşük sponsorluk gelirleri ve medya gelirleri gibi kısıtlı kaynakları ile büyük kulüplerin güçlü finansal yapıları arasında ciddi bir uçurum bulunmaktadır.

TFF (2019) tarafından yapılan analizde de Türk kulüplerinin FFP uygulamalarına uyum sağlama süreçlerinin küçük kulüpler için zorlayıcı olduğu, büyük kulüplerin güçlü finansal yapıları sayesinde bu süreç daha kolay uyum sağladığı ifade edilmiştir. Bu durum, küçük kulüplerin rekabetçi avantajlarını kaybetmesine ve finansal sürdürülebilirlik sağlamada büyük kulüplerle eşit düzeye gelmelerinin imkânsız hale gelmesine neden olmaktadır.

4.4. Hukuki Boyutlar ve FFP

FFP'nin hukuki boyutları, kulüplerin rekabet özgürlüklerini kısıtlayıp kısıtlamadığına dair önemli bir tartışma alanı yaratmaktadır. Bununla birlikte FFP'nin kulüpleri hukuki olarak engelleyen bir yapıya sahip olduğunu ve kulüplerin UEFA'ya karşı hukuki mücadeleler başlatabildiğini görmüştür. Kalashyan (2022), FFP düzenlemeleri karşısında kulüplerin açtığı davaların, hukuki engellerin ortaya çıkmasına neden olduğunu belirtmiş ve bu süreçlerin FFP uygulamaları üzerinde etkili olduğunu savunmuştur.

Teker ve Gök (2021) tarafından yapılan çalışmalar, FFP'nin kulüpleri finansal açıdan denetlemenin ötesinde, kulüplerin rekabet özgürlüklerini kısıtladığını ve bunun da hukuki tartışmalara yol açtığını ortaya koymuştur. UEFA'nın FFP uygulamaları zaman zaman hukuki zorluklarla karşılaşsa da kulüplerin finansal yapılarını denetleme amacının gerekliliği vurgulanmıştır.

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

5.1.Sonuçlar

Finansal Fair Play (FFP), UEFA tarafından kulüplerin mali sürdürülebilirliğini sağlamak amacıyla getirilen bir düzenleme olarak, futbol dünyasında önemli tartışmalara neden olmuştur. Bu çalışmada, FFP'nin kulüplerin finansal sürdürülebilirlikleri, sportif başarıları, hukuki boyutları ve rekabetçi denge üzerindeki etkilerini derinlemesine incelenmiştir. FFP'nin büyük kulüplerin lehine işlediği, küçük kulüpleri ise zorlu bir duruma soktuğu yönünde önemli bulgulara ulaşılmıştır. Aynı zamanda, FFP'nin finansal süreçlerini nasıl şekillendirdiği ve kulüplerin bu kurallara uyum süreçlerinde karşılaştıkları zorluklar üzerine de önemli tespitlerde bulunulmuştur.

FFP, kulüplerin finansal sürdürülebilirliğini sağlamak amacıyla güçlü bir araç olarak ortaya çıksa da mevcut literatür, bu düzenlemenin bazı rekabetçi eşitsizliklere yol açtığını göstermektedir. Demirci (2016) çalışmasında, Türkiye'deki dört büyük futbol kulübünün FFP'ye uyum düzeyini incelerken, büyük kulüplerin finansal raporlama süreçlerine uyum sağladığını ve mali yapılarını iyileştirdiğini gözlemlemiştir. Bununla birlikte, küçük kulüplerin, bu kurallara uyum sağlamakta zorluk çektiği ve bu durumun onların rekabet şansını olumsuz yönde etkilediği sonucuna varılmıştır. Demirci (2017), Borsa İstanbul'da işlem gören kulüplerin FFP'ye uyum sağladıkça finansal sağlıklarında önemli iyileşmeler gördüğünü vurgulamaktadır. Ancak, büyük kulüplerin mali avantajlarını pekiştiren bir düzenleme olarak, FFP küçük kulüplerin rekabet gücünü zayıflatmaktadır.

Avrupa'daki kulüplerin finansal yapılarındaki iyileşmeleri incelediğimiz çalışmalarda, FFP'nin büyük kulüplere mali güçlerini pekiştirme fırsatı sunduğu görülmektedir. Küçük kulüplerin bu kurallara uyum sağlamada zorlandığını ve bunun sonucunda büyük kulüplerin ekonomik avantajlarının daha da arttığı göze çarpmaktadır. Bu durum, FFP'nin küçük kulüpleri finansal olarak zayıf kıldığını ve onların rekabet şansını azalttığını ortaya çıkarmaktadır.

FFP'nin sportif başarı üzerindeki etkisi ise, literatürde farklı görüşlerle tartışılmaktadır. Aktaş ve Mutlu (2016), FFP'nin kulüplerin sportif başarılarını doğrudan etkilemektense, finansal sürdürülebilirliklerini sağlamada etkili olduğunu belirtmişlerdir. Teker ve Gök (2021) de benzer şekilde, FFP'nin doğrudan sportif başarı sağlamak yerine, kulüplerin finansal stratejilerine odaklanmalarını sağladığını savunmuşlardır. Bu bulgular, FFP'nin kulüplerin sportif başarıları üzerinde doğrudan bir etkisi olmadığını,

ancak kulüplerin finansal istikrarlarını sağlayarak uzun vadede dolaylı yoldan sportif başarıyı etkileyebileceğini göstermektedir.

5.2.Öneriler

FFP'nin daha adil ve etkili bir şekilde uygulanabilmesi için, literatürde bazı reform önerileri öne çıkmaktadır. İlk olarak, küçük kulüplerin finansal olarak daha fazla desteklenmesi gerektiği görüşü literatürde geniş yer bulmaktadır. Küçük kulüplerin finansal kaynaklarının sınırlı olduğu, FFP kurallarına uyum sağlamada daha esnek bir yaklaşımın benimsenmesi gerektiği savunulmaktadır. Küçük kulüplere yönelik esnek uygulamalar ve gelir paylaşım modellerinin yeniden düzenlenmesi, onları finansal sürdürülebilirliklerini sağlamada destekleyebilir ve rekabetçi dengesizliği azaltabilir. Ayrıca, TFF (2019) tarafından da küçük kulüplerin daha fazla finansal destek alması gerektiği ifade edilmiştir.

Bir diğer öneri ise, FFP'nin sportif başarı üzerindeki etkisini artırmak adına kulüplere altyapı yatırımları ve genç oyuncu geliştirme konusunda teşvikler sunulmasıdır. Szymanski (2014), FFP'nin kulüpleri daha çok finansal disipline yönlendirdiğini ancak altyapı yatırımlarının kulüplerin sportif başarılarını doğrudan artırmada önemli bir rol oynadığını belirtmiştir. FFP'nin kulüpleri sadece finansal stratejiler üzerine yoğunlaştırmak yerine, genç oyuncu yetiştirme ve altyapı yatırımlarına teşvik etmesi, sportif başarıyı uzun vadede sürdürülebilir kılacaktır. Bu bağlamda, kulüplerin altyapıya yapacakları yatırımların desteklenmesi ve genç oyuncu gelişimini teşvik etmesi, FFP'nin sportif başarıyı artırıcı etkisini dolaylı olarak güçlendirecektir.

FFP'nin hukuki boyutlarına dair yapılan çalışmalar da hukuki engellerin ve rekabet özgürlüğünü kısıtlayan uygulamaların ön plana çıktığını göstermektedir. Kulüplerin FFP kurallarına uymadıklarında hukuki süreçlere başvurdukları ve bu durumun FFP uygulamalarını zaman zaman zorlaştırdığı görülmüştür. Kalashyan (2022), UEFA'nın FFP düzenlemelerine karşı açılan davaların, kulüplerin rekabet özgürlüklerini kısıtladığı iddialarıyla karşılaştığını ifade etmiştir. Bu sebeple, FFP'nin hukuki açıdan daha açık ve şeffaf bir yapıya kavuşturulması, kulüplerin FFP'ye uyum sağlamalarını kolaylaştıracaktır. UEFA'nın hukuki süreçlere karşı daha esnek ve adil bir yaklaşım benimsemesi, FFP'nin geçerliliğini artırabilir ve kulüplerin haklarını daha iyi savunmalarına olanak tanıyabilir.

Sonuç olarak, FFP, finansal sürdürülebilirlik sağlama konusunda kulüpler için önemli bir araç olmuştur. Ancak, büyük kulüplerin mali avantajlarını pekiştiren, küçük kulüpleri ise zayıflatan yapısal bir eşitsizlik yarattığı da literatürden çıkan önemli bulgulardan biridir. FFP'nin reforme edilmesi,

sportif başarıyı artırmaya yönelik teşviklerin güçlendirilmesi ve hukuki boyutların daha adil hale getirilmesi gerektiği, literatürde öne çıkan reform önerilerindendir. Bu reformlar, FFP'nin futbolun adaletini ve rekabetçiliğini artırarak daha eşitlikçi bir sistemin oluşmasına yardımcı olacaktır.

6.Kaynakça

1. Aktaş, H., & Mutlu, S. (2016). Futbolda Finansal Sürdürülebilirlik Kapsamında “Finansal Fair Play Başa Baş Kuralı” Ve Beşiktaş Futbol Kulübü Üzerinde Bir Uygulama. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(2).
2. Caglio, A., Laffitte, S., Masciandaro, D., & Ottaviano, G. (2023). Has financial fair play changed European football?. *Sports Economics Review*, 3, 100018.
3. Çalkaya, M. (2018). *Finansal fair play kriterlerinin kurumsal çerçevesi, futbolun etkisi ve başa baş kuralı hesaplamasının futbol kulüpleri üzerinde uygulaması* (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
4. Demirci, F. (2017). *Entropi tabanlı topsis yöntemiyle borsa İstanbul'da işlem gören futbol kulüplerinin sportif, finansal ve finansal fair play performanslarının karşılaştırmalı analizi* (Master's thesis, Bartın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
5. Horozoğlu, M. A. (2024). Finansal Fair Play Çerçevesinde Türk Futbol Takımlarının Değerlendirilmesi. *Social Mentality And Researcher Thinkers Journal (Smart Journal)*, 7(51), 2611-2616.
6. Kalashyan, J. (2022). The game behind the game: UEFA's Financial Fair Play Regulations and the need to field a substitute. *European Competition Journal*, 18(1), 21-81.
7. Karathanos, E. (2023). UEFA financial fair play and fraud.
8. Saban, M., & Demirci, F. (2016). Finansal Fair Play Ve Türkiye'deki Dört Büyük Futbol Kulübünün Uyum Düzeyinin İncelenmesi. *Financial Analysis/Mali Cozum Dergisi*, (137).
9. Szymanski, S. (2014). Fair Is Foul: A Critical Analysis of UEFA Financial Fair Play. *International Journal of Sport Finance*, 9(3).
10. Ramchandani, G., Plumley, D., Davis, A., & Wilson, R. (2023). A Review of Competitive Balance in European Football Leagues before and after Financial Fair Play Regulations. *Sustainability*, 15(5), 4284.
11. Teker, T., & Gök, İ. Y. (2019). Finansal Fair Play yaptırımlarının sportif başarı üzerine etkisi. II. In *International Conference on Empirical Economics and Social Science (ICEESS'19)* (pp. 846-859).
12. TFE (2019). Finansal Fair Play ve Türk Futbolu. Türkiye Futbol Federasyonu Yayınları.
13. Türkeli, D., & Yenel, İ. F. (2023). Finansal Fair Play Kurallarının Dijital Ekonomi İle İlişkisi. *Anatolia Sport Research*, 4(1), 44-52.
14. UEFA. (2020). UEFA Kulüp Lisanslama ve Finansal Fair Play Düzenlemeleri. UEFA. Şurada mevcuttur: <https://www.uefa.com>